ئازار شکێنەکان :: Analgesics

ماڵی زانیاری پزیشکی

نوسین و ئامادەکردن : ئەرکان علی

تایبەت بە پەیجی (ماڵی زانیاری پزیشکی)

تێبینی : ئەم زانیاریانەی لەم کتێبەدا باسکراوە تەنها بۆ وەرگرتنی زانیاریە بەرپرس نین لە بەکارهێنانی هیچ جۆرە دەرمانێك بە هەڕەمەکی و دوور لە ڕێنمایی پزیشك.

ئازار شکێنەکان :: Analgesics

ئازار شکێنەکان ئەو دەرمانانەن بەکاردەهێنرێن بۆ
کەمکردنەوە و هێورکردنەوەی ئازار ، هەروەها ئازار
شکێنەکان ناودەبرێن بە کوژەری ئازار (Painkiller)،
بەشێوەیەکی گشتی مەبەست لە دەستەواژەی Analgesics
بریتییە لە هێورکردنەوەی ئازار بەبێ ئەوەی ببێتە هۆی
خەواندن و لەهۆشچونی نەخۆش .
بەشێکی زۆر لە دەرمانە جیاوازەکان پێکهاتەیەی
هێورکەرەوەیان تێدایە ، دوو لە گرووبە هەرە باوەکانی
ئازارشکێن بریتین لە گرووپەکانی non steroidal anti-
inflamatory drugs یان (NSAIDs) وە گرووپی دووەم
بریتییە لە (Opioids) یان (narcotics) ، بەڵام گرووپی
زیاتر هەن کە ئەم دووانە باوترینیانن.

💊ئازارشکێنەکان بۆچی بەکاردێن؟

ئازارشکێنەکان بەکاردێت بۆ کەمکردنەوەی ئازاری پەیوەندیدار بە کۆمەڵێکی جیاواز لە نەخۆشی و تێکچوونەکان ، وەک ئازاری ئەم حاڵەتانە :-

- هەوکردنی ڕیخۆڵە کوێرە.
- شێرپەنجە.
- نەخۆشییەکانی زراو.
- نەخۆشییەکانی ڕێڕەوی هەرس.
- ئازاری سوڕی مانگانە.
- سەرئێشە.
- شەقیقە.
- نەخۆشی ڕەقبون و ووشکبونەوەی هەستەدەمارەکان.
- نەخۆشییە دەمارییەکان.
- ئازاری ددان.
- کاتی نەشتەرگەری.
- هەوکردنی جومگەی ڕوماتیزمی.
- ڕودانی حادسە و زەبر بەرکەوتن.

...وە چەندین حاڵەتی دیکە....

بەڵام گرنگە تێبینی ئەوە بکەین کە هەموو جۆرە ئازارشکێنەکان بۆ هەموو حاڵەتەکان گونجاو نییە.

💊جیاوازی چییە لەنێوان ئازارشکێنە جیاوازەکان؟

ئازارشکێنەکان جیاوازن بەپێی جیاوازی میکانیزمی ئیشکردنیان وە بەهێزی هەریەکێکیان ، هەروەها جیاوازن بەپێی جیاوازی هەریەکێک لە دەرمانە ئازارشکێنەکان بەو قۆناغانەی کە بەسەر دەرماندا دێت لەلەشماندا وەک قۆناغەکانی مژینی دەرمانەکە ، دابەشبوونی، میتابۆلیزم و شیبونەوەی دەرمانەکە و کردنەدەرەوەی دەرمانەکە بۆ

دەرەوەی لـەش ، تـەنـانـەت دەرمـانـەکـانـی یـەک گـروپـیش دەکـرێـت جـیـاوازبـن لـەڕوی بـەهـێزی و چۆنـیـێتی وەرگـرتـنـی دەرمـانـەکـە وەک لەڕێگەی دەم بێت یان دەرزی یان بەشێوەکانی دیکە..

💊ئەمانەی خوارەوە حەوت کۆمەڵەی جیاوازی ئازارشکێنەکانن
کەدواتر بە ووردی باسی هەر کۆمەڵەیەکیان دەکەین بە جیا ، لەگەڵ نمونەی دەرمانەکانیان :-

- Analgesic combinations (includes narcotic analgesic combinations).
- Antimigraine agents.
- Cox-2 inhibitors
- Miscellanous analgesics
- Narcotic analgesics
- Nonsteroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs)
- Salicylates

گرووپی یەکەم :
Analgesic combinations (includes narcotic analgesic combinations).
پێکدێت لەو ئازارشکێنانەی کە کەلەگەڵ ئازارشکێنێکی دیکە تێکەڵ دەکرێت یان لەگەڵ هەر ماددەیەکی دیکە کە کاریگەری ئازارشکێنی دروست بکات وەک کافایین ، نمونەی دەرمانەکانی ئەم گرووپە بریتین لەمانە:-

💊acetaminophen + aspirin (Buffered)
بەکاردەهێنرێت بۆ ئازاری کەم و تـا.

💊acetaminophen + aspirin + caffeine
ئەسییتامینۆفین کەمکەرەوەی ئازار و تـایە ، ئەوسپرین لە گرووپی دەرمانێکە کە ناسراوە بە salicylates شێوازی ئیشکردنی

بەشێوەیەکە دەبێتە هۆی کەمکردنەوەی ئەو ماددانەی کە دەبێتە هۆی ئازار و تا و هەوکردن ، وە کافایین بزوێنەری سیستمی ناوەندە کۆئەندامی دەمارە لەڕێگەی حەسانەوە و کەمکردنەوەی گرژبونی ماسولکەکانی لوولە خوێنەکان لەپێناو پێداڕۆشتنی باشتری خوێن.
بەشێوەیەکی گشتی acetaminophen + aspirin + caffeine بەکاردێت بۆ کەمکردنەوەی ئازاری پەشۆکاوی سەر ، سەرئێشەی شەقیقە ، ئازاری ماسولکە و ئازاری هەوکردنی جومگە ....هتد..
ئەسپرین بەکارنەهێنیت بۆ حاڵەتەکانی دڵ و لولەکانی خوێن ، تەنها لەکاتێکدا نەبێت دکتۆر ڕێنماییت پێبدات.
ئەم دەرمانە بەکارمەهێنە بۆ منداڵ و تەمەنی بچووک بەمەبەستی کەمکردنەوەی تا یان کەمکردنەوەی نیشانەکانی هەڵەمەت ، چوونکە لە هەندێ حاڵەتدا مەترسیدارە بۆسەر منداڵ.
هەرگیز لەو ڕێژە زیاتر بەکارمەهێنە کە پزیشک دیاریکردوە چونکە زیادەڕەوی کردن لە بەکارهێنانی بەتایبەت ئەسیتامینۆفین یان پاراسیتامۆل زیان بە جگەر دەگەیەنێت.
بەزوویی پزیشک ئاگادار بکەرەوە ئەگەر ئەم حاڵەتانە ڕویدا لەماوەی بەکارهێنانی ئەم دەرمانە:
هێڵنجدان ، ئازاری بەشی سەرەوەی گەدە ، تاریکبونی ڕەنگی میز ، کەمبونی ئارەزوی خواردن ، گۆڕانی ڕەنگی پیسایی بۆ شێوە قوڕی، یان زەردوویی (زەردبونی پێست و چاو).
ئەسپرین لەوانەیە ببێتە هۆی خوێنبەربونی گەدە و ڕیخۆڵە ، بۆیە هەرکات نیشانەکانی ڕودانی ئەم حاڵەتەت بەدی کرد پزیشک ئاگادار بکەرەوە ، نیشانەکان بریتین لەمانە :-
پیسایی خوێنی پێوەبێت ، ڕشانەوە ڕەنگی قاوە بێت یان خوێناوی بێت .

هەروەها لە هەندێ حاڵەتی دەگمەندا ئەسیتامینۆفین دەبێتە هۆی کاردانەوەی توندی پێست ، بۆیە هەرکات پەڵە و هەستیاری دروستبوو لەکاتی بەکارهێنانی ئەوا بوەستە لە بەکارهێنانی و پزیشک ئاگادار بکەرەوە.

نموونەی دەرمانەکانی دیکەی ئەم کۆمەڵەیە بریتین لەمانە:-

💊acetaminophen + butalbital

💊acetaminophen + butalbital + caffeine

💊acetaminophen + caffeine

💊acetaminophen + caffeine + magnesium salicylate

💊acetaminophen + diphenhydramine

💊 acetaminophen + phenyltoloxamine

گرووپی دووەم: Antimigraine agents

دەرمانەکانی ئەم گرووپەی ئازارشکێن بەکاردەهێنرێن بۆ کەمکردنەوەی ئازاری سەرئێشەی شەقیقە ، چەند کۆمەڵەیەکی جیاواز هەن کە ئازاری شەقیقە کەمدەکەنەوە لەوانە ، ergots, triptans, NSAIDs .

هەندێک لە دەرمانەکانی ئەم گرووپە کافایینی لەگەڵدایە لەپێکهاتەی دەرمانەکە ئەمەش کاریگەری ئازارشکێنەکە زیاتر دەکات ، نمونەی دەرمانەکانی ئەم گرووپە بریتین لەمانە:-

💊almotriptan (axert)

ئەم دەرمانە دەبێتە هۆی تەسکبونەوەی لوولەخوێنەکانی دەوروبەری مێشک ، هەروەها ئەم دەرمانە دەبێتە هۆی کەمکردنەوەی ئەو مادانەی کە لەلەشدا دەبنە هۆی وروژاندنی سەرئێشە و

هێڵنجدان و هەستیاربوون بە ڕوناکی و دەنگ و نیشانەکانی دیکەی شەقیقە.
ئەم دەرمانە بەکاردێت بۆکەسێکی پێگەشتوو یان هەرزەکار کە بەلایەنی کەمەوە تەمەنی لە ١٢ ساڵ کەمتر نەبێت ، دەرمانی almotriptan تەنها چارەسەری ئەو سەرئێشەیە دەکات کە پێشتر هەبووە وڕوویداوە ، وە ئەم دەرمانە تەنها پەیوەستە بە ئازاری سەر کە پەیوەندیداربێت بە شەقیقە ناکرێت بۆ هەموو جۆرەکانی سەرئێشە بەکاربهێنرێت .
چەند تێبینییەکی گرنگ :
ئەم دەرمانە almotriptan نابێت بەکاربهێنرێت بۆ کەسێک کە بەرزی پەستانی خوێنی کۆنترۆڵ نەکرابێت ،یان کێشەی دڵی هەبێت و پێشتر تووشی جەڵدەی دڵ و مێشک بوبێتەوە ، یان ئەگەر کێشەی لە سوڕی خوێندا هەبێت و هۆکار بێت بۆ کەمبونی خوێنی دابینکراو بۆ لەش.
ئەم دەرمانە بەکارمەهێنە لەماوەی ٢٤ کاتژمێر لە پێش یان لەدوای بەکارهێنانی هەرجۆرە دەرمانێکی دیکەی شەقیقە.
- بوەستە لەبەکارهێنانی ئەم دەرمانە و بەزوویی کەسی پسپۆڕ ئاگادار بکەرەوە ئەگەر ئەم نیشانانەت تێدا دەرکەوت: (ئازاری سنگ و دروستبونی پەستان ، بڵاوبونەوەی ئازارەکە بۆ شان و لای شەویلگە ، هێڵنجدان و ئارەقکردنەوە , وە ئەگەر هەستت بە سەرگێژخواردن کرد.
دەرمانێکی دیکەی ئەم گرووپە بریتییە لە :
💊 Eletriptan (Relpax)
میکانیزم و کاریگەری بەنزیکەیی بەهەمان شێوەی دەرمانی سەرەوەیە.
💊ergotamine (Ergomar)

💊ergotamine + caffeine (Cafergot)
ئەم دەرمانەش ergotamine + caffeine بۆ شەقیقە بەکاردێت بەڵام نابێت ئافرەتی دووگیان بەکاریبهێنێت چوونکە کاریگەری خراپ دروستدەکات بۆسەر کۆرپەلە ، بەهەمان شێوەی دەرمانەکانی دیکە ئەگەر نەخۆشییەکانی دڵ و بەرزی پەستانی خوێن و نەخۆشی جگەرت هەبوو ئەوا بەکاری مەهێنە.
ئەمەش نمونەی چەند دەرمانێکی دیکەی ئەم گرووپە:

💊frovatriptan(Frova)

💊naratriptan (Amerge)

💊rizatriptan (Maxalt)

💊sumatriptan injection (Imitrex)

💊sumatriptan + naproxen (Treximet)

💊zolmitriptan (Zomig)

🚦ئاگاداربن بەکارهێنانی هەرجۆرە دەرمانێک پێویستە لەژێر ڕێنمایی و چاودێری پزیشک بێت.

گرووپی سێیەمی ئازارشکێنەکان بریتییە لە Cox-2 inhibitors ، لێرەدا باسی میکانیزمی ئیشکردنی ئەم گروپەی دەرمان دەکەین لەگەڵ نمونەی دەرمانەکانی:
بەشێوەیەکی گشتی Cox-2 inhibitors جۆرێکە لە Nonsteroidal anti-inflammatory drug یان (NSAID) , بەشێوەیەکی تایبەتی دەبێتە هۆی بلۆککردنی ئەنزیمی Cox-2 ، فرمانی ئەم ئەنزیمە بریتییە لە دەردانی پرۆستاگلاندین لەکاتی هەوکردن یان لەکاتی زیان بەرکەوتن و بریندراربونی لەشمان .
نمونەی دەرمانەکانی ئەم گروپە بریتین لەمانە:-
💊Celecoxib (Celebrex)
دەرمانی Celecoxib بریتییە لە NSAIDs ، ئیشدەکات لەڕێگەی کەمکردنەوەی ئەو هۆرمۆنەی کە دەبێتە هۆی هەوکردن و ئازار لە لەشدا. ئەم دەرمانە بەکاردەهێنرێت بۆ چارەسەری ئازار یان هەوکردن بە هۆکاری چەند حاڵەتێک لەوانە ، هەوکردنی جومگە ، ئازاری سوڕی مانگانە ,هەروەها بەکاردێت بۆ هەوکردنی جومگەی ڕوماتیزمی لە هەرزەکاراندا ، ...
ئاگاداربە ئەم دەرمانە مەترسی ڕوودانی جەڵدەی دڵ و جەڵدەی مێشکی لێدەکرێت بەتایبەت ئەگەر بۆ ماوەیەکی درێژخایەن و بە دۆزێکی زۆر وەربگیرێت یان بۆ ئەو کەسانەی کە خۆیان نەخۆشی دڵیان هەیە ، هەروەها هەرگیز ئەم دەرمانە بەکارمەهێنە لەپێش یان لەدوای ئەنجامدانی نەشتەرگەری گۆڕینی لوولە خوێنەکانی دڵ.
هەروەها ئەم دەرمانە ئەگەری ئەوەی هەیە ببێتە هۆی خوێنبەربونی گەدە و ڕیخۆڵە بەتایبەت لە کەسانی بەتەمەندا ، بۆیە ئەگەر خوێنبەربونت هەبوو لە گەدە و ڕیخۆڵەدا ئەوا هەرگیز ئەم دەرمانە

بەکارمەهێنە ، بۆیە پێویستە هەرکات ئەم دەرمانەت بەکارهێنا پزیشک ئاگادار بکەرەوە لەهەریەکێک لەم حاڵەتانە ئەگەر هەبوو:-
- نەخۆشی دڵ ، بەرزی پەستانی خوێن ، بەرزی ڕێژەی کۆلیسترۆل ، شەکرە ، یان ئەگەر جگەرەکێش بویت.
- پێشتر توشی برینی گەدە و ڕیخۆڵە بوبیت.
- نەخۆشی جگەر و گورچیلەکانت هەبێت ، ..
بۆیە پێویستە بەکارهێنانی هەرجۆرە دەرمانێک لەژێر ڕێنمایی پزیشک بێت بۆئەوەی دووربین لە لێکەوتە مەترسیدارەکانی وە هەرگیز بڕی زیاتر و بۆماوەیەکی درێژتر بەکاری مەهێنە.
نمونەی دەرمانی دیکەی ئەم گروپە : rofecoxib.

گرووپی چوارەمی ئازارشکێنەکان و باسکردنی دەرمانی

Acetaminophen

گرووپی چوارەمی ئازارشکێنەکان بریتییە لە Miscellaneous analgesics
دەرمانەکانی ئەم گرووپە چەندین ڕێگای بێ هاوتایٔ هەیە بۆ ئیشکردنیان , بۆ نموونە دەرمانی ئەسیتامینۆفین ئیش دەکات لەسەر ئەنزیمی COX یان cyclo-oxygenase بەڵام بەڕێگایەکی جیاوازتر لە گروپی NSAIDs .
یەکێک لە دەرمانەکانی ئەم گروپە بریتییە لە Acetaminophen یان Paracetamol : ئەم دەرمانە بەکاردێت بۆ کەمکردنەوەی ئازار و کەمکردنەوەی تـــا ، ئەم دەرمانە بەکاردەهێنرێت بۆ چارەسەرکردنی چەندین حاڵەت لەوانە : سەرئێشە ، ئازاری ماسولکە ، هەوکردنی جومگە ، ئازاری پشت ، ئازاری ددان ، هەڵامەت ، تـــا .

چەند زانیاریەکی گرنگ لەسەر ئەم دەرمانە :

پێویستە ئەم دەرمانە Acetaminophen بەکارنەهێنرێت ئەگەر نەخۆشی جگەرت هەبێت ، ئەگەر بەدۆزێکی زۆر و ڕێژەیەکی زۆر بەکاربهێنرێت ئەوا زیانی مەترسیدارت دەبێت بۆ جگەر و هۆکاردەبێت بۆ دروستبونی مەترسی لەسەر ژیان.

ڕێژەی بەکارهێنانی ئەم دەرمانە پێویستە لەژێر ڕێنمایی پزیشک بێت بەرەچاوکردنی تەمەن و کێشی نەخۆش و تەندروستی کەسەکە.

ئەگەر ئەم نیشانانەت تێدا دەرکەوت لەماوەی بەکارهێنانی ئەم دەرمانە ئەوا پزیشک ئاگادار بکەرەوە:

هێڵنجدان ، ئازاری بەشی سەرەوەی گەدە، خوران ، نەمانی ئارەزوی خواردن ، تاریکبونی میز ، گۆڕانی ڕەنگی پیسایی ، زەردبونی پێست و چاو ..

ئەو نیشانانەی کە دەردەکەون ئەگەر دۆزێکی زۆر لەم دەرمانە بەکاربهێنرێت ، بریتین لەمانە:

- سکچون ، زیادبونی ئارەقکردنەوە ، کەمبونی ئارەزوی خواردن ، هێڵنجدان و ڕشانەوە ، گرژبون و ئازاری گەدە ،ئاوسان و ئازار لەبەشی سەرەوەی سک و ناوچەی گەدە.

دەرمانی Acetaminophen بەم هێز و قوەتانە هەیە:

160 mg; 80 mg/0.8 mL; 160 mg/5 mL; 500 mg; 650 mg; 80 mg; 325 mg; 500 mg/15 mL; 120 mg; 120 mg/5 mL; 80 mg/5 mL; 10 mg/mL; 650 mg/25 mL; 80 mg/mL; 500 mg/5 mL; 48 mg/mL

بۆ مەبەستی بەکارهێنان و هەڵبژاردنی شێوازەکان و جرعەی ئەم دەرمانە پشت دەبەسترێت بە مەبەستی بەکارهێنانی واتە ئەگەر بۆ کەمکردنەوەی ئازار بەکاربهێنرێت جیاوازە وەک لەوەی بۆ کەمکردنەوەی تا بەکاربهێنرێت وە بەپێی تەمەنەکان دەگۆڕێت ڕێژەی

بەکارهێنانی ، لێرەدا ئێمە بەپێویستی نازانین باسی ئەو ووردەکاریە بکەین چونکە بەکارهێنانی هەر دەرمانێک لەکەسێکەوە بۆ کەسێکی دیکە جیاوازە و پێویستە لەژێر ڕێنمایی پزیشک بەکاربهێنرێت .

دەرمانێکی دیکەی گرووپی چوارەمی ئازارشکێنەکان بریتییە لە
Ziconotide (Prialt)
ئەم دەرمانە non-narcotic analgesic واتە ئازارشکێنێکی سڕکەر و مخدر نییە ،ئیش دەکات لەڕێگەی بلۆککردنی دەماری ئازارە ڕاگەیاندن بۆ مێشک ،بەکاردەهێنرێت بۆ چارەسەری ئازاری تووند و درێژخایەن بۆ ئەو حاڵەتانەی کە کاردانەوەیان نییە بەرامبەر ئازارشکێنە ستاندەرەکانی دیکە .
نابێت ئەم دەرمانە بەکاربهێنرێت ئەگەر خوێنبەربوونت کۆنترۆڵنەکراو بوو یان کێشەی مەیینی خوێنت هەبوو ، هەروەها لەکاتی بونی هەستیاری بەم دەرمانە نابێت بەکاربهێنرێت ، هەندێک جار کاریگەری دەروونی خراپ ڕودەدات لەدوای بەکارهێنانی ئەم دەرمانە و لەوانەیە زیان بە سیستمی دەماری بگەیەنێت ،وە لەڕێگەی infusion pump بەکاردەهێنرێت نابێت ڕاستەوخۆ بدرێت لە لوولەی خوێن.

ئەم دەرمانە و سەرجەم دەرمانەکانی دیکە پێویستە لەژێر ڕێنمایی پزیشک بەکاربهێنرێت ، نابێت هەڕەمەکی و خۆویستانە هیچ دەرمانێک بەکاربهێنرێت چونکە کاریگەری خراپ جێدەهێڵێت لەسەر تەندروستیمان.

گرووپی پێنجەم لە ئازارشکێنەکان

Narcotic analgesics

ئەم گرووپەی دەرمانی ئازارشکێنەکان ئیش دەکات لەڕێگەی پێکەوەبەستنی بە وەرگری Opioid ، سیستمی Opioid کۆنترۆڵی ئازار دەکات ، سەرەکیترین وەرگر لەسیستمی Opioid کە ئەم دەرمانانەی پێوە باند دەبێت بریتییە لە وەرگری mu .

نمونەی دەرمانەکانی ئەم گرووپە بریتین لەمانە :

Alfentanil

ئەم دەرمانە زۆرجار لەکاتی نەشتەرگەری بەکاردێت بۆ دانانی کاریگەری زیاتری خەواندن بە نەخۆش و کەمکردنەوەی ئازار بەتایبەت لەماوەی نەشتەرگەری.

ئاگاداربە پزیشک ئاگادار بکەرەوە ئەگەر هەستیاریت هەبوو بەم دەرمانە ، یان ئەگەر کێشەی هەناسەدانت هەبوو وەک نەخۆشی ڕەبۆ ، هەروەها ئەگەر بەکارهێنەری هەریەکێک لەم دەرمانانە بویت پزیشک ئاگادار بکەرەوە ، **Buprenorphine** ، **butorphanol** ، **pentazocine** ، **nalbuphine** ، هەروەها ئەگەر بەکارهێنەری دەرمانەکانی نەخۆشی پارکینسن بوویت وەک ، **selegiline** ، **rasagilin** ، لەماوەی ١٤ ڕۆژ لە وەرگرتنی ئەم دەرمانانە ئەگەر **Alfentanil** بەکاربهێنیت ئەوا مەترسی دروستبونی بەرزبونەوەی پەستانی خوێن هەیە بەشێوەیەکی خراپ.

دەرمانێکی دیکەی ئەم گرووپە بریتییە لە **Fentanyl Injection** یان **Sublimaze** ئەم دەرمانەش **opioid** واتە هێورکەرەوە یان **Narcotic** واتە دەرمانی مخدر ، **Fentanyl** وەک بەشێک لە دەرمانەکانی سڕکردن (بەنج) بەکاردەهێنرێت بۆ کەمکردنەوەی ئازار لەماوەی نەشتەرگەری و لەدوای نەشتەرگەری . بەهەمان شێوەی سەرجەم دەرمانەکانی دیکە لەکاتی هەستیاری بەم دەرمانە نابێت بەکاربهێنرێت یان ئەگەر لە منداڵدا شینبونەوەی پێست و لێوت بینی یان هەناسە کورتی ناڕێکبونی لێدانی دڵ ڕویدا لەدوای وەرگرتنی فینتانیل.

پزیشک ئاگاداربکەرەوە لەپێش بەکارهێنانی ئەم دەرمانە ئەگەر هەرکێشەیەکی تەنگەنەفەسیت هەبوو ، یان نەخۆشی جگەر و گورچیلەکان .

هەندێک لە دەرمانەکانی دیکەی ئەم گرووپە بریتین لەمانە :-

buprenorphine (Belbuca)
butorphanol
codeine
hydrocodone (Hysingla ER)
hydromorphone (Dilaudid)
levorphanol (Levo-Dromoran)
morphine (Arymo ER)
oxycodone (Oxaydo)
tramadol (Conzip)

گرووپی شەشەمی ئازارشکێنەکان

Nonsteroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs)

بەشێوەیەکی سەرەکی میکانیزمی ئازارشکاندنی دەرمانەکانی ئەم گرووپە لەسەر بنچینەی ڕێگریکردنە لە ئەنزیمی دروستکردنی پرۆستاگلاندین ، هەرچۆنێک بێت دەرمانەکانی ئەم گرووپە بۆمەبەستی ئازارشکێن تەنها بەم میکانیزمە کارناکەن بەلکو بە جۆرەها میکانیزمی ناوەندی و دەرەکی کاردەکەن ، لە ئێستادا زانراوە کە دوو پێکهاتەی ڕوون هەیە لە ئەنزیمی Cyclo-oxygenase enzyme ئەوانیش بریتین لە COX-1 و COX-2 .
ئەنزیمی COX-1 بنچینەیەکی سەرەکی خانەکانە ، بەڵام COX-2 دروستدەبێت لە خانە هەوکردووەکاندا.
ڕێگری کردن لە چالاکی COX-2 باوترین کاریگەری دەرمانەکانی ئەم گروپەیە بۆ ئازارشکێنێکی مامناوەندی ، لەگەڵ ئەمەشدا ڕێگریکردن لە COX-1 و COX-2 لەلایەن دەرمانەکانی NSAIDs زیاتر کاریگەرییە لاوەکییەکان دروستدەکات.

نموونەی دەرمانەکانی ئەم گرووپە بریتین لەمانە :-

flurbiprofen (Ansaid)
ketorolac (Sprix)
ketoprofen (Orudis)
tolmetin (Tolectin DS)
aspirin (Bayer , Aspiritabs)

ibuprofen (Advil)
naproxen (Aleve)

indomethacin (Indocin)
sulindac (Clinoril)

piroxicam (Feldene)
mefenamic acid (Ponstel)
meloxicam (Mobic)
diclofenac (Cataflam , Voltaren)
celecoxib (Celebrex)
etodolac (Lodine)

یەکێک لە دەرمانەکان بریتییە لە ئەسپرین aspirin ، ئەسپرین بەکاردێت بۆ چارەسەرکردنی ئازار ، کەمکردنەوەی هەوکردن یان تـا . هەندێک جار ئەسپرین بەکاردەهێنرێت بۆ چارەسەرکردن یان ڕێگریکردن لە جەڵدەی دڵ و جەڵدەی مێشک یان ئازاری سنگ بەهۆکاری زەبحە angina , ئەمەش بەتایبەت کاتێک بەهۆکاری مەیینی خوێن لە لوولە خوێنەکاندا ئەو حاڵەتانە ڕوویاندابێت. بەڵام ئەگەر بۆ ئەم مەبەستانە بەکارهێنرا ئەوا تەنها لەژێر ڕێنمایی و چاودێری پزیشک بەکاربهێنرێت باشترە.

پێویستە ئەسپرین بەکارنەهێنرێت ئەگەر نەخۆشی خوێنبەربوونت هەبوو ، یان لەڕابردودا خوێنبەربونی گەدە و ڕیخۆڵەکان ڕوویاندابێت.یان ئەگەر هەستیاریت بە دەرمانەکانی NSAIDs هەبێت ، وە نابێت بۆ منداڵ بەکاربهێنرێت بە مەبەستی کەمکردنەوەی تا و هەوکردن لەکاتی هەڵامەت و سەرمابوون....

گرووپی حەوتەمی ئازارشکێنەکان :: Salicylates

ئەم ماددەیە بە سروشتی هەیە لە هەندێک ڕووەکدا وەک دار بی یان چنار ،...هتد ، یان دادەڕێژرێت و دروستدەکرێت لە salicylic acid. هەموو دەرمانەکانی ئەم گرووپە کاریگەری ئازارشکێنیان نییە ، بەڵکو هەندێکیان بەکاردەهێنرێن وەک خۆراک پارێز یان پاککەرەوە.

لە کاریگەریان بۆ کەمکردنەوە ئازار زیاتر وەک گرووپی NSAIDs ئیش دەکەن.

نمونەی دەرمانەکانی ئەم گرووپە :-

diflunisal (Dolobid)
magnesium salicylate (Doan’s Pills)
salsalate (Disalcid , Salsitab)
aspirin (Aspiritab)

بەهیوای تەندروستیەکی باش
دووعای خێرتان بیر نەچێت

ماڵی زانیاری پزیشکی

#ماڵی_زانیاری_پزیشکی